

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ ЯК ПАРТНЕРА ДЛЯ НАУКИ, ОСВІТИ, ВИХОВАННЯ

Самойлова Світлана Борисівна, директорка бібліотеки Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Розглянуто історичний аспект розвитку книгозбірні від читальні до бібліотеки закладу вищої освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Ключові слова : бібліотека, заклад вищої освіти, освітній процес, бібліотечний фонд, сайт бібліотеки, сучасний інформаційний простір.

Бібліотека як важливий підрозділ закладу вищої освіти, на який покладено завдання інформаційного забезпечення освітнього та науково-дослідницького процесів, є творчою лабораторією, від ресурсів та послуг якої значною мірою залежить зміст навчання та наукових досліджень.

Становлення та розвиток бібліотеки нашої академії нерозривно пов'язані з її історією. У цьому році Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради відзначає 100-річний ювілей.

Книгозбірня розпочала свою діяльність на базі Харківських педагогічних курсів 1920 року, при яких одразу було організовано «читальню». Фонд формувався книгами, подарованими викладачами, учнями, письменниками.

У 1923 році Харківські педагогічні курси були реорганізовані в педагогічний технікум, а на початок 1937-1938 навчального року – у педагогічне училище. Фонд освітньої книгозбірні нараховував понад 2 тисячі примірників. Нелегко було відроджувати навчальний заклад після Другої світової війни. Постраждав фонд бібліотеки. Знову на допомогу прийшли викладачі та читачі, які з власних бібліотек приносили підручники, художню літературу, необхідну для навчального процесу.

До 1959 року фонд бібліотеки поповнювався незначними темпами, функція бібліотекаря зводилася тільки до видачі книжок читачам. Ніяких інших форм бібліотечної роботи не здійснювалося.

З приходом на роботу в 60-х роках ХХ століття кваліфікованих спеціалістів с вищою освітою діяльність бібліотеки значно розширилася і зазнала чималих змін : покращилось комплектування книжкового фонду, його обробка, збереження, почалася робота зі складання алфавітного та систематичного каталогів, з'явилися новації у довідково-бібліографічній та масовій роботі.

Були створені факультативи «Основи бібліотечно-бібліографічних знань». Цей курс для учнів читали бібліотекарі. Велику увагу співробітники бібліотеки приділяли культурному вихованню молоді. Експонувалися тематичні виставки, проводились лекції-огляди в учнівських групах та гуртожитку. Разом з викладачами та учнями навчального закладу проводились літературні вечори, читацькі конференції за творами сучасної

художньої літератури (В. Распутин «Живи и помни», Ч. Айтматов «Белый пароход», В. Васильев «Иванов катер», В. Биков «Сотников»), зустрічі з видатними діячами літератури, письменниками, поетами, зокрема з І. Багмут, Б. Чичибабіним та іншими.

На 50-річчя педагогічного училища був запрошений Сабуров О. М. – керівник партизанського руху на окупованій території України в роки Другої світової війни, Герой Радянського Союзу.

На кінець 80-х років та початок 90-х ХХ століття штат бібліотеки розширюється, вводяться нові бібліотечні посади. Приймаються на роботу бібліотекарі зі спеціальною освітою.

Рішенням колегії Міністерства освіти України у травні 1993 року училищу надано статус педагогічного коледжу.

Зміни в суспільстві, економіці, освіті, науці зумовили необхідність аналізу діяльності бібліотеки та обрання курсу на покращення роботи всіх її ділянок. Після капітального ремонту вигляд бібліотеки змінюється на краще, відкривається нова читальна зала на 66 місць, відкрито два нових книгосховища. Книжковий фонд поповнюється літературою за профілем спеціальностей, періодичними виданнями за різноманітною тематикою.

2004 року коледж було реорганізовано в Харківський гуманітарно-педагогічний інститут.

Із залученням сучасних інформаційних технологій в освітній процес інституту загалом і в роботу бібліотеки зокрема, з'явилася можливість використання мережі Інтернет, каталогів бібліотек нашої країни, а також web-сторінок різних організацій.

Одним із найважливіших бібліотечних ресурсів є електронний каталог, для створення якого 2009 року в роботу бібліотеки запроваджується АІБС «УФД/Бібліотека».

2011 року Харківський гуманітарно-педагогічний інститут реорганізовано в Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Красноградський, Балаклійський педагогічні фахові коледжі включені до складу академії як структурні підрозділи.

Змінилася структура бібліотеки, створені три основні відділи : комплектування та обліку документів, інформаційно-бібліографічний, обслуговування та збереження фонду.

Створений і постійно редагується електронний навчально-методичний комплекс із дисциплін, який має свою веб-оболонку.

Для тривалого накопичування та забезпечення довгочасного та надійного (відкритого або частково відкритого) доступу до масиву цифрових документів, що видаються в академії, використано програмне забезпечення DSpace. Фахівці бібліотеки створюють повнотекстові бази даних для поповнення цифрового репозиторію академії, який започатковано у грудні 2019 року (авторефератів, монографій, статей, тез, матеріалів Всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференцій, що проводяться на базі академії).

Візитною карткою бібліотеки стає з 2014 року сайт (<https://biblhgpa.jimdofree.com>), який містить постійно поповнювані сторінки :

«Нові надходження», «Інтернет-ресурси», «Науковцям», «Профілі науковців ХГПА в Googl Академії» та ін.

Створено профіль Харківської гуманітарно-педагогічної академії в наукометричних базах даних Scopus (2020 р.), Web of Science (2019 р.).

Фахівці бібліотеки для молодих викладачів-початківців, здобувачів вищої освіти проводять, у вигляді презентацій, науково-практичні семінари за темами «Авторський профіль у наукометричних базах даних та пошук наукової інформації», «Пошук інформації для наукових робіт», показують як орієнтуватися у великому потоці інформації, швидко знаходити і виділяти головне, задовольнити інформаційні потреби.

Для науково-педагогічних і педагогічних працівників, аспірантів організують онлайн-семінари-практикуми «Створення авторського профілю у Google Scholar, ORCID», «Публікації в міжнародних виданнях». Знайомлять учасників з алгоритмом користування функціональною надбудовою Master Journal List платформи Web of Science та алгоритмом створення робочих кабінетів у Web of Science та Scopus. необхідністю створення, наповнення та коригування профілів науковця у Publons, Orcid, Google Scholar та ін.

Заходи онлайн проводяться за допомогою платформи Zoom.

Для першокурсників фахівцями бібліотеки проводяться бібліотечні уроки із дисципліни «Організація самостійної роботи студентів» за темою «Бібліотека – джерело інформації», для старшокурсників – практичні семінари «Психологічна практика для практичних психологів», «Сучасні методи пошуку наукової інформації для магістерських робіт» у вигляді презентації та ін.

Викладачам та науковцям фахівці бібліотеки надають теоретичні та практичні консультації, що стосуються оформлення апарата навчальної літератури, списків використаних джерел, складання бібліографічного опису різних видів документів відповідно до чинних стандартів, присвоєння індексу УДК публікаціям.

На засіданні науково-методичної ради академії фахівцями бібліотеки представлені презентації на теми : «Корпоративна етика та академічна доброчесність», «Актуальні питання щодо оформлення науково-методичної літератури до видання».

Пріоритетною діяльністю бібліотеки академії на сьогоднішній час є не тільки комплектування фондів, створення електронних каталогів, введення нових методів, які полегшують роботу користувача при пошуку потрібної інформації, а й розширення видів соціокультурної діяльності.

Використання мультимедійних ресурсів значною мірою покращило цю роботу, яка проводиться згідно з планами освітньо-виховної та науково-дослідницької роботи академії.

Сучасний інформаційний простір, у якому здобувачи вищої освіти вільно користуються новітніми технологіями, вимагає від фахівців бібліотеки креативного і нестандартного, інноваційного підходу до роботи. Великим попитом у загала нашої академії користуються власностворені віртуальні інформаційні продукти, створені у різних програмах і веб-сервісах: ThingLink, ProShow Producer, Tilda, Sony Vegas, а саме: віртуальні виставки, колажі, буктрейлери, дайджести, бібліофреші та ін., які представлені

на виховних заходах академії, бібліотеки, студентських науково-практичних конференціях, семінарах, відкритих уроках, Днях кафедр, Днях інформації («Українська національна революція 1917–1921 років. Схід і Захід. До питання соборності України», «Червоний ренесанс в Україні» (до 80-х роковин Великого терору 1937-1938 рр., «Афганістан: подвиг, трагедія, пам'ять», «Нова українська школа»: від школи знань до школи вмінь», «Світ ловив мене, але не спіймав», «У жорнах репресій») та багато інших.

Значне місце на сайті бібліотеки займають розділи, спрямовані на духовний, творчий розвиток користувачів, популяризацію читання. У розділі «Радимо прочитати» кожен відвідувач сайту має можливість ознайомитися з новинками української та зарубіжної літератури.

Професійний та творчий потенціал провідного бібліотекаря, який створює власні віртуальні інформаційні продукти, було відзначено Дипломом за кращі віртуальні інформаційні ресурси з пропаганди читання на конкурсі «Бібліотекар року 2017», який щорічно проводить Харківське зональне об'єднання бібліотек ЗВО. Одним із власних віртуальних інформаційних ресурсів, номінованих на конкурсі, є веб-сайт «Віртуальна подорож у педагогічне минуле», присвячений однойменному освітньо-виховному заходу і створений з метою підвищення інтересу студентської молоді до історії педагогіки. За п'ять років створено 20 відеофільмів про видатних педагогів-ювілярів України та світу.

Бібліотека має власний канал на відеогостингу YouTube. Динаміка збільшення кількості переглядів (200 тис.) та позитивні відгуки на каналі YouTube свідчать про популярність та затребуваність створеного контенту. Доречі, наш канал є лідером переглядів серед представлених на сьогодні бібліотечних українських каналів на YouTube.

Професія бібліотекаря унікальна, тому що не має кордонів, які можуть чітко окреслити поле його діяльності. Сучасний бібліотекар повинен володіти мистецтвом спілкування, бути компетентним у різних галузях знань, тримати в пам'яті різноманітну інформацію, уміти орієнтуватися в інформаційному просторі, представленим в книгах, журналах, комп'ютерних мережах.

HISTORY OF THE ACADEMY LIBRARY DEVELOPMENT AS A PARTNER FOR SCIENCE, EDUCATION, EDUCATION

Samoilova Svitlana Borysivna, Director of the Library of the Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy of the Kharkiv Regional Council

The historical aspect of the development of the book collection from readers to the library of the institution of higher education of the Municipal Institution "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy" of the Kharkiv Regional Council is considered.

Key words: library, institution of higher education, educational process, library fund, library site, modern information space.